

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 582557/2

בבית הדין הרבני האזורי חיפה

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד, הרב דוד גרוזמן, הרב אברהם דב זרביב

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד צהלה הלוי)

נגד

הנתבע: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד יהונתן צברי)

הנדון: חלוקת רכוש - חלוקה לא שווה בזכויות הפנסיוניות של האישה בגין העובדה שהיא זו שפרנסה את הבית

החלטה

בפנינו תביעה רכושית שעיקרה כעת, דרישת התובעת לחלוקה לא שווה בזכויותיה הכספיות על פי סעיף 8(2) לחוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973 (להלן "החוק" או "חוק יחסי ממון"). טענתה מבוססת על כך שהיא זו שעבדה ופרנסה כל השנים, ולנתבע לא היתה עבודה קבועה, ועוד טענות כפי שיובאו להלן.

וראו האמור בהחלטת בית הדין מיום כ"ז באדר ב' תשע"ו (6.4.16) ועליה נסוב הדיון האחרון שהתקיים, בה נקבע כי הצדדים יגישו סיכומיהם טרם פסיקה בסוגיה זו.

נזכיר, התובעת בקשה לבטל את החלטת בית הדין הנ"ל (בדרישה לקיום דיון הוכחות), ולאחר שמיעת תגובת הצד השני, בהחלטת בית הדין מיום ח' בכסלו תשע"ז (8.12.16) נאמר:

הודעה ובקשת באת כוח האישה.

לאחר הפעלת שיקול הדעת, מוחלט כי יקבע דיון הוכחות בהמשך להחלטת בית הדין מיום כ"ז באדר ב' תשע"ו (6.4.16).

צד המעוניין בהעדת עדים, ימציא מראש מהות העדות וייחוסם של העדים לצדדים לשם אישור בית הדין.

וזו מהות דיון ההוכחות שהתקיים לאחר מכן.

ונזכיר מתוך האמור בהחלטת בית הדין מיום כ"ז באייר תשע"ז (23.5.17) (דיון ההוכחות הנ"ל שהתקיים):

בפנינו תביעה רכושית.

[...]

אישור דו"ח האקטואר.

ראשית נצטט מתוך האמור בהחלטת בית הדין מיום כ"ז באדר ב' תשע"ו) (6.4.16) נשוא הבקשה לביטולה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מבקש בא כוח הנתבע לאשר את הדו"ח של האקטואר. נזכיר, על פי האופציה הראשונה בדו"ח האקטואר, על התובעת להעביר לנתבע עבור זכויותיה סך כ- 350,000 ש"ח.

מגיבה באת כוח התובעת: למרות האמור בדו"ח, לא מגיע לנתבע מהזכויות של האישה, כי לא היה שיתוף במאמץ המשותף. אבקש לחרוג לפי סעיף 8, הבעל קיבל במתנה חצי מגרש, וכן מאות אלפי ש"ח כדי לבנות את הבית, אף שהוא גם עשה עבודות ותרום, למעשה הוא קיבל חצי מהבית שלא טרח בו. הבית היה רשום על שם שניהם, בגלל המשכנתא. האישה נשאה בכל נטל הפרנסה ועבודות הבית, באמנות של הבעל היתה תרומה קטנה למערכת. הוא קיבל מספיק, ואין לתת לו גם זכויות סוציאליות של האישה.

מגיב בא כוח הנתבע: היו העברות כספים על ידי התובעת, החשבון תמיד היה רק על שמה, הוא גם פרנס כי משכורת של מורה (עיסוק התובעת) היא קטנה, הוא עשה יצירות וקיבל מידי פעם, לא חודשית. האישה מיופת כח בחשבון האם. לגבי הבתים, הקרקע של משפחת האם, אך מי שבנה את כל הבית היה הנתבע וגם את בית הוריה של האישה בנה, דהיינו ביצע את התיקונים. נבקש חלוקה שווה. הנתבע מבקש לאמץ את דו"ח האקטואר.

ובכן, בסוגיה זו, שני הצדדים יגישו סיכומיהם במקביל בתוך 21 יום (ימי פסח לא בכלל הימים), ובית הדין ישקול הכרעתו. הסיכומים לא יעלו על 2 עמודים, באות ובגופן המקובל.

ביחס לכך טוענת באת כוח התובעת: מקובל עלינו דו"ח האקטואר, אלא שבנסיבות התיק יש להביא ראיות ואח"כ סיכומים. היא פרנסה תמיד, ולכן הוא לא אמור לקבל את זכויותיה. הוא לא עבד. בבית משפט הוא טען בכתב ההגנה שהוא מעולם לא פרנס. נבקש אופציה שניה.

מגיב בא כוח הנתבע: הנתבע אומן ברזל, היה תשלום מזומן. לא היתה לו הכנסה קבועה.

טוען בא כוח הנתבע: פנינו לאקטואר, כל אחד המציא, הבעל לא יכול להמציא חשבונות, הוא היה אומן עצמאי ועובד במזומן. דו"ח האקטואר הוא משנת 2013. הוא חי בבית אמו. הוא כבר היה אמור לקבל את הכספים. נבקש לעדכן את דו"ח האקטואר ולהצמידו.

ובכן, בשאלה זו הצדדים יפעלו בהתאם לאמור בהחלטה שם, יגישו סיכומיהם במקביל בתוך 21 יום מהיום, ובית הדין ישקול הכרעתו. הסיכומים לא יעלו על 2 עמודים, באות ובגופן המקובל.

ואכן התקבלו סיכומי שני הצדדים.

סיכומי התובעת

ואלו תמצית טענות התובעת הנוגעות לענין והאמורות בסיכומיה:

- א. הצדדים נישאו בשנת 83.
- ב. התובעת עבדה כמורה במשרה מלאה. הנתבע היה מסגר שמגדיר עצמו אומן מתכת.
- ג. לנתבע לא היתה מעולם הכנסה קבועה.
- ד. אחת לתקופה ארוכה היה יוצר עבודת מתכת ומוכר אותה לקונה מזדמן.
- ה. התובעת היתה המפרנסת העיקרית.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- ו. אף מה שהרוויח הנתבע לא העביר לבית.
- ז. בית הצדדים נבנה על קרקע שנתנו הורי התובעת לצדדים. מפרטת מה שנתנו הוריה לצדדים.
- ח. הצדדים לקחו משכנתא על סך 139,000 ש"ח. לכן ההורים העבירו את הנכס על שם שני הצדדים.
- ט. הוריה של התובעת אף סייעו בכלכלת המשפחה. נוקבת בסך הסיוע של ההורים.
- י. הנתבע הודה בבית המשפט כי אשתו היתה המפרנסת העיקרית והאחראית על ניהול משק הבית מהחשבון בנק שעל שמה.
- יא. בכתב ההגנה שם כתב אף שאין לו כל הכנסה משום שהוא לא מצליח למכור את יצירות האמנות שיצר.
- יב. אף בפרוטוקול הדיון בבית משפט טען הנתבע כי הוא לא עובד כלל ושהסדר היה כל השנים שהוא לא מפרנס והפרנסה העיקרית היתה על האישה, ומדי פעם הוא הביא פרנסה הביתה.
- יג. הבית נמכר ותמורתו חולקה בין הצדדים בשווה.
- יד. הנתבע לא הסתפק בחצי דירה שקיבל מתנה על סך יותר ממיליון ש"ח, ורוצה לנגוס אף בזכויותיה.
- טו. אף על פי החוק ניתן לחלק לא שווה לפי סעיף 8 (2). וכך מתאים לנהוג בתיק זה.
- טז. התובעת חיכתה מספר שנים עד שקיבלה את גטה מהנתבע.
- יז. זכויותיה הסוציאליות של האישה הם כהעדפה על ידי הדחק והם שלה.
- יח. מציינת פסקי דין להצדקת תביעתה.
- יט. אף אם הוא זכאי לזכויותיה, זה רק לאחר שהיא תקבלם.

סיכומי הנתבע

- ואלו תמצית טענות הנתבע הנוגעות לענין והאמורות בסיכומיו:
- א. האישה עודדה את הבעל לעסוק באמנות הברזל.
 - ב. היו ימים שהבעל הרוויח הרבה ו"עטף את האישה בשטרות מרשרשים שכיסו כשטיח את רצפת ביתם".
 - ג. משום שהוא לא יכול להציג תלושי שכר, היא טענת עתה שכל עול פרנסת הבית היה מוטל עליה.
 - ד. הבעל בנה יצירות רבות לבית, והיא התגאתה כך.
 - ה. שכרו שולם לא בדרך משכורת חודשית.
 - ו. האישה מרדה עם מאהב צעיר, ומבקשת לעשוק את הבעל.
 - ז. מוכחות טענות האישה כי היא קבלה הלוואה מהוריה והענקת חצי מגרש ביתם מאת הוריה, או שאר תשלומי ההורים. האישה לא הוכיחה טענותיה אלו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ח. אף אם היתה מוכיחה זאת, הענקתם לא היו הלוואות אלא מתנות מקובלות במשפחה.

ט. האקטואר כבר הגיש חו"ד, ובדיון נקבע כי החלוקה תעשה ע"י דו"ח האקטואר.

י. הטענה בדבר חלוקה לפי 8 (2) היא חדשה ולא נטענה בעבר.

יא. טענות האישה מבוססות על עדות שמיעה בלבד.

יב. יש להותיר על כנו את החלטות בית הדין מיום כ"ז באדר ב' תשע"ו (6.4.16) וחלוקת הרכוש והזכויות על פי חישוב האקטואר.

דיון והכרעה

הדיון ייפתח בכך שהבעל הודה בכתב ההגנה שלו שהגיש לבית המשפט כי הוא לא עבד ולא פרנס את המשפחה.

בסעיף 10 לכתב ההגנה שלו לבית המשפט מיום ט' בחשון תשע"א (17.10.10) לתביעת האישה למזונות ילדים, כתב הבעל:

"הנתבע יטען כי עקב עיסוקו כאומן ברזל המפסל יצירות שימושיות, הוא לא עסק בכל 27 שנות נישואיו בניהול הבית ו/או בתשלומי הוצאות הבית, ואשתו היתה המפרנסת העיקרית והאחראית הבלעדית על ניהול משק הבית, לרבות ההכנסות וההוצאות, וזאת מתוך חשבון הבנק שהיה רשום על שמה בלבד, כשהנתבע לא יודע כלל מה היקף ההכנסות ו/או ההוצאות בבית".

ובסעיף 14 שם כתב:

"אכן הנתבע הינו עוסק עצמאי אומן ברזל המפסל יצירות שימושיות, שפרנסתו אינה מצויה בשפע והיא תלויה במכירות מזדמנות לקונים המגיעים אליו מפה לאוזן והמשלמים ביד קפוצה, שהרי שמו עדין לא הולך לפניו כאומן בעל שם".

ובסעיף 15 שם כתב:

"בשל ייחודם ואופיים, יצירותיו של הנתבע אינם נמכרות בחנויות, ועל כן פרנסתו הינה פרנסה מזדמנת, דבר שידעה וקבלה עליה האישה עת נישאה לנתבע וקבעה כי היא תהיה המפרנסת העיקרית בבית, וכך גידלו את שלושת ילדיהם והחזיקו את ביתם המשותף במשך 27 שנים. כאמור לעיל, גם ניהול משק הבית וכלכלתו היו של האישה, וכל הכספים שהרוויח הנתבע מפעם לפעם, נמסרו לאישה והיא השתמשה בהם כראות עיניה, תוך שהיא מקציבה לנתבע 'דמי כיס', כך שהנתבע לא הסתיר ולא מסתיר כספים כלשהם".

ובסעיף 18 שם כתב:

"זאת ועוד, לאורך כל שנות נישואיהם היה ידוע, נהיר ומוסכם על האישה, שבמשך כל 27 שנות נישואיהם, היא היתה בעלת ההכנסה הגבוהה והקבועה מבין שניהם, ועל כן נטלה האישה מתוך בחירה ורצון חופשי את נטל פרנסת המשפחה על כתפיה".

לאור הצהרת הנתבע כי הוא לא פרנס את אשתו (כמתואר לעיל), פטורים אנו מהדיון האם זכויותיה הכספיות העתידיות של האישה (זכויות פנסיה) שייכות על פי דין תורה לבעלה מדין מעשי ידיה כנגד מזונותיה או שמא שייכות לה מדין העדפה על ידי הדחק (ולדיון בעניין זה עיין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בספר אורות המשפט (מאת אב"ד הרכב זה) חלק ג' מעמוד רצ"ו והלאה), שהרי במצב שכזה, שהבעל לא זן את אשתו, לית מאן דפליג שזכויותיה הכספיות העתידיות של האישה שייכות לה.

ברם, הצהרת הנתבע הנ"ל מובילה למסקנה כי בניגוד למקובל, הבעל לא פרנס את אשתו ואת משפחתו, אלא התעסק בתחביב שלו בפיסול מתכת, והשאיר את כל עול הפרנסה על האישה, בנוסף על גידול הילדים (וכדבריו בכתב ההגנה הנ"ל: "גם ניהול משק הבית וכלכלתו היו של האישה").

בענין דומה, ראו פס"ד בית הדין הרבני חיפה, בתיק 578735/3, שם נפסק שאין לחלק את זכויותיה הכספיות של האישה באופן שווה בין הצדדים, וכך נומקה דעת הרוב על ידי כבוד אב"ד הרב ישראל שחור שליט"א:

א. באשר לזכויות הכספיות הבעל עוד בדיון הראשון הסכים לתת גט כפוף לכך שיקבל חצי הפנסיה של האישה.

האישה לכל אורך הדרך טוענת בתוקף שהיא עבדה וצברה זכויות והוא לא צבר אף שקל אחד.

הבעל לכל אורך הדרך טען שהוא ספר צמרת שהשתכר והביא הביתה כסף מזומן וסייע לפרנסת הבית בעין יפה.

האישה לכל אורך הדרך הכחישה זאת.

הבעל הודה כי הוא כשל בעסקיו בפתיחת מספרה וצבר חובות כבדים.

ב. לדעתי מדובר כאן במקרה קיצוני שהאישה עובדת באופן סדיר וצברה זכויות שהגיעו לסך 600,000 ₪, בעוד הבעל לא חסך פרוטה!

גם אם נקבל את טענותיו שהיו שנים שהוא עבד והשתכר, הרי ברור שכבר שנים רבות זה לא המצב, הוא ניסה לפתוח מספרה, וכשל וצבר חובות, אשר אילצו את בני הזוג לקחת הלוואות וכן נשאר חוב גבוה לארנונה בגין מספרה זו.

ג. עבודתה של האישה היא בגדר מעשה ידיים על ידי הדחק ויש לה טענת מוחזקות על כך כמבואר בפוסקים.

זאת ועוד, זכות הבעל במעשה ידי אשתו נוגעת רק לכספים הקיימים בעין.

אך באשר לכספים עתידיים שהיא אמורה לקבל עם יציאתה לפנסיה ודאי וודאי שאין לו זכות בכך.

הדיין הרב יעזר אריאל התייחס לסוגיה זו בספרו.

לדעתי זה המקרה אליו כיוון המחוקק להפעיל את שיקול הדעת ולא לקבוע חלוקה שווה.

האישה עמלה קשה כל חייה בעבודתה כמורה וברור לחלוטין כי בעשור האחרון היא כלכלה את הבית ממשכורתה כאשר הבעל ירד מדחי אל דחי מבחינה כלכלית. והיא זכאית לחיות בכבוד עם יציאתה לגמלאות כאשר היא צברה סכום לקיום מינימלי. (פחות מארבעת אלפים ₪ לחודש). אין שום הצדקה שהבעל שלא דאג לעצמו לקרן פנסיה, גם לשיטתו שהיו שנים שהרוויח יפה, ייקח ממנה את כבשת הרש. לפני משורת הדין כדי לא להשאיר אותו ערום וחסר כל לעת זקנתו, על האישה להעביר לו 25% מהפנסיה כך שהיא תישאר עם סכום של כשלושת אלפים ₪ למחייתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יש לפטור את האישה לשלם לבעל את הסכומים הרשומים בחוות הדעת בסעיפים א – ב בעמוד 9, באשר לתשלום העכשווי והתשלום עם יציאתה לגמלאות בגין קרן ההשתלמות פדיון ימי מחלה וקופת גמל, וזאת בגין קיזוז חלקו של הבעל באשר לחוב של 100,000 ₪ שיפורט לקמן.

[...]

המסקנה האופרטיבית:

א. לאישה מלוא הזכות על כל הכספים הרשומים על שמה כגון קרן השתלמות, קופות גמל, פדיון ימי מחלה.

ב. הבעל זכאי ל 25% מהגמלה שהאישה אמורה לקבל מדי חודש עם פרישתה מהעבודה – אשר לפי חישובו של מר שטרנפלד עומדת על סך 3,835 ₪ לחודש.

על כן חלקו של הבעל יהיה 959 ₪ לחודש.

כך שלעמדת בית הדין שם במקרה דומה לשלנו, בו האישה פרנסה את המשפחה ולא הבעל, והבעל לא תרם לקופה המשותפת ולמאמץ הכלכלי המשותף, נקבע כי יש מקום לחלוקה לא שווה, וכך נימקו את החלטתם:

זה המקרה אליו כיוון המחוקק להפעיל את שיקול הדעת ולא לקבוע חלוקה שווה. האישה עמלה קשה כל חייה בעבודתה כמורה וברור לחלוטין כי בעשור האחרון היא כלכלה את הבית ממשכורתה כאשר הבעל ירד מדחי אל דחי מבחינה כלכלית. והיא זכאית לחיות בכבוד עם יציאתה לגמלאות כאשר היא צברה סכום לקיום מינימלי [...] אין שום הצדקה שהבעל שלא דאג לעצמו לקרן פנסיה, גם לשיטתו שהיו שנים שהרוויח יפה, ייקח ממנה את כבשת הרש.

דברי בית הדין בנימוקיהם יכולים להתאים אף לנידון דנן.

ועוד נוסף. למעשה, סעיף 8(2) לחוק יחסי ממון נועד כדי לחלק את נכסי הצדדים בעת הגירושין באופן צודק.

באשר לכך, ראו דברי השופט י' עמית בבג"ץ 2533/11 שכתב כך:

סעיף 8 לחוק לא בא להכניס בדלת האחורית את יסוד האשם בגירושין אל תוך היחסים הרכושיים בין הצדדים. הדבר נוגד את מגמת המחוקק, כפי שבאה לידי ביטוי גם בתיקון מס' 4 לחוק, אשר ניתק את התלות בין הגירושים הדתיים לחלוקת הרכוש האזרחית. לטעמי, מטרת סעיף 8(2) היא לאפשר לבית המשפט להקטין פערים כלכליים בין בני זוג תוך התחשבות במכלול הנסיבות האישיות של בני הזוג, לרבות גיל, מצב בריאותי, ו"נכסי עתיד" או "נכסי קריירה" (קרי, נכסים הקשורים להון האנושי של בני הזוג, כגון תארים אקדמיים, רישיון, ניסיון מקצועי, כושר השתכרות, מוניטין וכיו"ב). דהיינו, החלוקה הלא שוויונית של הנכסים מכוח סעיף 8(2) לחוק נועדה אפוא למנוע תוצאה בלתי שוויונית ובלתי צודקת ולאפשר שוויון הזדמנויות מהותי לבן הזוג "החלש".

וראו באשר לכך אף עמדת השופט א. רובינשטיין בבג"צ 4178/04 מיום 13.12.06 (טרם

התיקון לחוק יחסי ממון), שכתב:

לדידי מסתברת הגישה המעדיפה, בנסיבות חריגות מתאימות, עקרונות של 'צדק חלוקתי', בעת פירוק השיתוף בין בני זוג, ולא חלוקה שווה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובנסיבות דנן, שהאישה עמלה לפרנסת המשפחה כל ימיה, והבעל מצהיר כי לא טרח לכך, אף שהיה מוכשר לכך, והעדיף להטיל את כל עול כלכלת הבית על האישה (וכדבריו הכתב ההגנה הנ"ל: "גם ניהול משק הבית וכלכלתו היו של האישה") ולעשות בתחביבו שלא הניב כמעט הכנסות, נגד המושכל הבסיסי, שהאישה היא המגדלת את הילדים ודואגת לצרכי הבית בעוד הבעל דואג לפרנסת המשפחה. בית הדין סבור כי לא יהיה זה צודק לחלק את מסת זכויותיה הכספיות של האישה שנצברו לה בכספי הפנסיה והקרנות בשווה בין הצדדים.

וראו אף תמ"ש (י-ם) 12950/03 ד.מ. נ' ר.מ. תק-מש 2008(1), 492 (2008), שם אישר בית המשפט סטייה מחלוקה שוויונית, בנסיבות בהם התהפכו היוצרות, הבעל לא תרם כלל למאמץ המשפחתי בעוד שהאישה פרנסה את המשפחה. שם נאמר שהנתבע נהג בחוסר הוגנות משוועת כלפי האישה.

וראה אף בהחלטת השופטת רוטשילד בתמ"ש (ת"א) 41000/98 שקבע:

באשר לסעיף 8(2) לחוק יחסי ממון, יש להחיל אף את עיקרון תום הלב, ובית הדין סבור כי הבעל לא נהג בתום לב, עת העמיס את עול הבית על האישה כל שנות הנישואין, ואין הוגנות לדרישתו כיום כי זכויותיה הכספיות העתידיות של האישה יחולקו בין שני הצדדים.

ונביא מקור משפטי נוסף להצדקת האמור לעיל, כי בעל שבחר שלא לפרנס, והטיל את עול הפרנסה על אשתו, ולא תרם לקופה המשותפת ולמאמץ הכלכלי המשותף, ישנה סברה והצדקה להפעיל את סעיף 8(2) לחוק, לחלוקה לא שווה בזכויות האישה.

וראו תמ"ש 10-07-45595 ב. ב. בבית המשפט לענייני משפחה בראשון לציון, מאת השופטת ד"ר ורדה בן שחר, שעסקה בשאלה זו, וכתבה כך:

בנסיבות המקרה דנן טוענת התובעת ששנים רבות לא עבד הנתבע. לטענתה משנת 1995 לא פרנס ולא תרם לקופה המשותפת. לטענת הנתבע, הפסיק לעבוד בשנת 2005 אף כי אישר שבמהלך השנים לא הייתה לו עבודה קבועה. קיימים פערי הכנסה ניכרים בין האישה לבעל בעקבות מחלת הבעל. האישה משתכרת כיום כ-14,000 ₪ לחודש ואילו הבעל נכה בשיעור 25% ומקבל קצבת נכות בסך 2,100 ₪ לחודש. האישה עתידה לפרוש ביום 31.1.16. היא זו שצברה זכויות פנסיה וזכויות סוציאליות נוספות כפי שעולה מחוות דעת האקטואר ואילו הנתבע צבר סכום זעום בקרן השתלמות. הנתבע הרוויח כספים רבים במזומן ולמעשה לאישה לא היה כל השנים מידע לגבי שיעור הכנסותיו אף כי לטענתו שלא נסתרה היה מעביר לה מעטפות עם כסף מזומן לכלכלת הבית.

הגישה בפסיקה שהחלוקה של הרכוש מבוססת על מאמץ משותף של הצדדים ובלשונו של כב' השופט גרינברג בתמ"ש 20964/02 פלונית נ' אלמוני [פורסם בנבו] (ניתן ביום 28.12.09):

"...החוק כולו מבוסס על ההנחה של "המאמץ המשותף", קרי, שמגיע לכל בן זוג מחצית מן הרכוש הכולל של המשפחה מאחר שכל בן זוג תורם את חלקו ואמור לעמוד בציפיות הכלכליות הנוצרות מעצם הנישואין, שכל אחד, כשותף מלא, יתרום לפי יכולתו לקידום המשפחה בכל התחומים ובמיוחד בתחום הכלכלי, בין אם ישירות, בהכנסות שמרוויח מעבודתו, ובין אם בעקיפין, ביצירת סביבה תומכת בבית, בטיפולו ובטיפוחו, בטיפול בילדים וכדומה. שונה המצב כשבן זוג אחד אינו תורם לתא המשפחתי ואינו עומד בציפיות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האמורות, תוך שמאמץ לעצמו גישה של התנערות מאחריותו לתרום ממאמציו לכלכלת המשפחה [...] במקרה כזה, הרציו שעליו בנוי החוק אינו מתקיים, ומסיבה זו העניק המחוקק לבית המשפט את הסמכות לסטות מחלוקה שוויונית".

באותו מקרה מצא כבוד השופט גרינברג לאזן את המשאבים כך שהאישה תקבל 75% מהרכוש והזכויות ואילו הבעל שעל פי קביעתו לא עבד במשך תקופה משמעותית ואף לא תרם לכלכלת הבית, יקבל רק 25%. אל תרומתו של הבעל התייחס כ- "העדר מעש משמעותי" מצד בן הזוג.

גישה דומה נמצאת בפסיקת ב: [תמ"ש 09-02-18044 ע.י. נ' פ.י.](#) (ניתן ביום 27.1.11 ע"י כב' השופט ניצן סילמן [פורסם בנבו]), [תמ"ש 09-12-28810 ש.א. נ' מ.א.](#) (ניתן ביום 27.3.12 ע"י כב' השופט אסף זגורי [פורסם בנבו]), [תמ"ש 12950/03 ד.מ. נ' ר' מ'](#) (ניתן ביום 2.1.08 ע"י כב' השופט פיליפ מרכוס [פורסם בנבו]), [תמ"ש 10-07-11849 ט.א. נ' מ.א.](#) (ניתן ביום 6.4.11 ע"י כב' הש' דניאל טפרברג [פורסם בנבו]), [תמ"ש 1066/06 נ.ש. נ' ש.ל.](#) (ניתן ביום 30.5.11 ע"י כב' הש' גאולה לוי [פורסם בנבו]).

במקרה שלפני הוכח כי הנתבע לא עבד במשך תקופות ממושכות ובמשך מספר שנים לא עבד כלל. גם כאשר עבד לא נהג בשקיפות לגבי הכנסותיו וביחס לשימוש שעשה בכספים שקיבל, בדרך כלל במזומן. גם לרשויות המס לא דיווח לגבי כלל הכנסותיו (ראה עמ' 25 מול שורות 10 ואילך) את חשבונות הבנק לטענתו פתח וסגר כאשר ביצע עבודות עבור גופים ציבוריים כשנדרש על ידם לציין חשבון בנק. הוא סגר את החשבונות לטענתו: "אם היו עבודות שהייתי מגיש חשבונות ואחרי זה סגרת כי לא הייתי צריך למה שהבנק ירוויח ממני על הפרש, אז סגרת" (עמ' 25 מול שורות 11 ואילך) עוד הוסיף כי אחרי ניתוח המעקפים שעבר, פתח חשבון בבנק _____ ולשם הועברו כספי קצבת הנכות (עמ' 26 מול שורות 26 ואילך) לאחר מכן פתח חשבון בבנק _____ ולשם הפקיד את כספי הקצבה שהופקדו מלכתחילה בבנק _____ (עמ' 27 מול שורות 6 ואילך).

[...]

לאור כל הנסיבות שתוארו בהרחבה לעיל, לאור חוסר האיזון הבולט בין השקעתה של האישה בצבירת הרכוש המשפחתי לבין השקעתו של הבעל, חוסר השקיפות שלו ביחס להכנסותיו ולדרכי ההשקעה והשימוש בהם ומאידך החלוקה השוויונית של בית הצדדים וצבירת המוניטין של התובעת מסקנתי היא שזהו מסוג המקרים החריגים שיש מקום לחלק את הרכוש בין הצדדים בצורה בלתי שוויונית. למעשה כלל הזכויות הן זכויות שצברה האישה ממקום עבודתה, קרן השתלמות, קופת גמל וזכויות פנסיה אותן אני מוצאת לחלק בהתאם לחוות דעת המומחה, בעת גמילתה של כל זכות כאשר הנתבע יהיה זכאי ל-30% מאותן זכויות.

[...]

סוף דבר

אני מקבלת את חוות הדעת של המומחה בהתאם למועד ההיוון השלישי שהציע. דע עקא שאת הסכום החד פעמי שנקבע בסך 145,000 ₪ שקבע בסעיף (ב) לחוות הדעת יש להפחית ב-20% וכן להפחית מסכום זה סך של 15,000 ₪ להן התובעת זכאית ממחצית זכויות הבעל. לאור זאת על התובעת יהיה להעביר לנתבע סך של 85,500 ש"ח ומגיל 67 יהיה עליה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להעביר לו 30% מזכויות הפנסיה החודשיות. הצדדים יוכלו לחזור אל המומחה לעדכון הסכום בהתאם לפסק הדין.

העולה מכל האמור הוא שקיימת תשתית משפטית רחבה לקביעה הנ"ל, כי בעל שבחר שלא לפרנס את משפחתו, ובחר להטיל את כל עול הבית, פרנסה ומשפחה, על האישה (וכדבריו בכתב ההגנה: "גם ניהול משק הבית וכלכלתו היו של האישה"), ולא תרם לקופה המשותפת ולמאמץ הכלכלי המשותף, יש מקום להחיל את סעיף 8(2) לחוק יחסי ממוץ, לחלוקה לא שווה, ובהתאם למבואר בפסקי הדין שצוטטו מעלה.

ישנם סברות נוספות המובילות למסקנה לחלוקת בלתי שווה בזכויות עתידיות של הצדדים כדלהלן:

העובדה שכל זכויות הקריירה של הנתבע יישארו לעצמו (פסל אומן, כהגדרתו) למרות תרומתה הרבה של האישה במשך כל שנות נישואיהם להשתכרותו ולפיתוח מעמדו המקצועי, מובילה למסקנה כי זכויותיה הכספיות העתידיות של האישה, לא יחולקו בשווה בין הצדדים.

בנוסף, יתכן ואף חלוקת הדירה בשווה בין הצדדים, אף שהמגרש ניתן על ידי הורי האישה לצדדים, מורה כי בתיק זה יש בהחלט מקום לפעול לחלוקה לא שווה לפי סעיף 8(2) לחוק, טענה העולה אף בסיכומיה של התובעת.

בענין חלוקת הבית נזכיר טענות הצדדים האמורות במסגרת החלטת בית הדין מיום כ"ב באלול תשע"ב (9.9.12):

ואלו הנקודות בהם לא הגיעו להסכמות, על פי גרסת באת כוח האישה: יש לאישה תביעות על סכומים שהיא שילמה עבור הבעל כשהיא לא גרה בבית והוא גר, תשלומים לחשבונות שוטפים. כן דמי שימוש ראויים בגין התקופה שהבעל גר לבד בבית. כן טענות הבעל לזכויות סוציאליות של האישה. לטענתה, לבעל לא מגיעות זכויות האישה, כי הוא לקח לעצמו את חסכוניו. האישה תיוותר ללא חסכוניות. ההורים נתנו לבני הזוג קרקע ושם בנו את ביתם. האישה נאלצה לוותר על החלק במסגרת ההסכמות שהצדדים הגיעו אליהם. מה שנשאר לאישה זה רק החסכוניות שלה, והיא מבקשת שיהיו שלה.

בא כוח הבעל מגיב: הבעל בנה במו ידיו את הבתים על הנחלה. זה לא מתנה מהאישה. הבתים חולקו בשווה. יש מחלוקת באשר לחסכוניות שבבנקים. יש אצל האישה זכויות סוציאליות וקרנות גמל שמגיעות אף לבעל. האישה בקשה למנוע מהבעל מלקבל חלק בזכויותיה, וכן הבעל שמר על הבית בעת שגר שם ולא התבקש להשכירו. הבית רשום על שם שניהם. ישנו עיקול של האישה כנגד תביעתה.

כאמור, הבית חולק ביניהם בשווה. האישה טוענת שהבית נבנה על גבי מגרש שנתנו הוריה, ולמעשה אף הנתבע מודה שהבית נבנה על גבי מגרש השייך להוריה. וראו מה שכתב הנתבע בכתב ההגנה שם (סעיף 11):

"הנתבע יטען כי אמנם המגרש עליו בנוי ביתם המשותף שלו ושל אשתו, היה לפני הנישואין בבעלות הורי אשתו, אך הוא לא נבנה בכספי הלוואות שנתנו להם על ידם, אלא נבנה על ידי הנתבע במו ידיו ובעזרת חברים ומכספי בני הזוג".

ואמנם, למעשה, הבית הרשום על שם שניהם, חולק בשווה, אך ניתן לצרף עובדה זו, שהנתבע קיבל למעשה מגרש מהורי אשתו, ולא היה זה מגרש שלו במקור, כדי להוביל למסקנה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כי הצדק המוביל לחלוקה שווה במכלול הנכסים, עובר דרך סעיף 8(2) לחלוקה לא שווה בזכויותיה הכספיות של האישה.

לסיום נעיר (אף שאין לכך השפעה ישירה על ההחלטה הנ"ל באשר לחלוקה לא שווה בזכויות הכספיות של התובעת) – ארך זמן רב מדי עד שהבעל הואיל לגרש את אשתו.

נזכיר, בהחלטת בית הדין מיום כ"ב באלול תשע"ב (9.9.12) נאמר:

בפנינו תביעת רכוש של האישה.

הצדדים פרודים כ-3 שנים.

[...]

באת כוח האישה מצהירה כי אם ינתן גט בצורה מכובדת, האישה תוותר על כתובתה.

שני הצדדים מסכימים להתגרש עתה.

בית הדין קובע מתווה כדלהלן: הצדדים יתגרשו לאלתר, ייקבע דיון בתביעת הבעל לחלוקת זכויות האישה ובתביעות האישה להשבת תשלומים שוטפים וכן תשלום דמי שימוש. במקביל ימונה אקטואר לבדיקת היקף הזכויות של הצדדים.

כן נזכיר, בסיומה של החלטת בית הדין מיום ט"ז בכסלו תשע"ז (19.11.13) נאמר:

ובכן, חרף החלטת בית הדין המתוארת לעיל ולאחר הפעלת שיקול הדעת, בית הדין מחליט לאמץ את המתווה האמור לעיל, כדלהלן:

א. הצדדים יתגרשו לאלתר.

ב. יש לקבוע מועד נוסף לסידור גט. מומלץ בהקדם לאור הפירוש הממושך.

ג. יבוטל העיקול שהוטל על כספי תמורת הדירה שניתן בהחלטת בית הדין מיום י"ד באייר תשע"א (18.5.11).

בית הדין אינו מוצא מקום לעכב את הגירושין, לאור הפירוד הארוך ורצונם של שני הצדדים להתגרש. כן בית הדין אינו מוצא הצדקה להותרת העיקול, כאשר התביעה לדמי שימוש לא התבררה ולא הוכחה עדיין ולא אישה זכויות כספיות העולות על סך תביעתה בהתאם לדו"ח האקטואר, שאמורים לעבור לבעל במסגרת איזון הזכויות.

כן נזכיר האמור בהחלטת בית הדין מיום ו' בטבת תשע"ה (28.12.14):

ובכן, בנסיבות תיק זה, בו כבר נתנו החלטות קודמות, והצדדים פרודים כבר 6 שנים, בית הדין יעמוד על כך כי טרם לכל הליך, הצדדים יתגרשו לאלתר.

ועוד מתוך ההחלטה הנ"ל:

ובכן, בית הדין קובע כי לאור שתי החלטות קודמות הקובעות כי על הצדדים להתגרש עתה, יש להתגרש לאלתר.

בית הדין אינו מקבל את טענת הבעל כי "אם הבעל ייתן גט, הוא ישאר בלי כל כלי להשגת רכוש", ורואה בכך דרך לא ראויה ולא לגיטימית להשגת הישגים בתיק גירושין, בייחוד שלאחר הגט בית הדין ידון במכלול הטענות הרכושיות.

יש לקבוע סידור גט בהקדם האפשרי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאחר סידור הגט ייקבע דיון בחלוקת הרכוש, בכפוף לבקשה לקיום דיון, כפי האמור בהחלטות קודמות.

במידה והבעל לא יגרש, האישה תהיה רשאית לפתוח תיק להטלת צווי הגבלה לפי חוק בתי דין רבנים (קיום פסקי דין של גירושין) התשנ"ה 1995.

בית הדין מצפה כי הבעל יגרש באופן מכובד ללא צורך במתן החלטות של אכיפה.

עוד נזכיר, בהחלטת בית הדין לגיטין מיום י' באדר תשע"ה (1.3.15) נאמר:

הופיעו הצדדים ובאת כוח האישה.

האישה: מבקשת לקבל גט.

הבעל: מסרב, יש עדיין להסדיר ענין הממון שמגיע לי.

ביה"ד: כבר יש החלטה שזה לא קשור הגט לענין הממון, ויש להסדיר גט ואחר כך להמשיך לדון בשאר הדברים, ואם הבעל יסרב האישה רשאית לבקש צווי הגבלה כחוק.

הבעל: מסרב.

לאור האמור לא ניתן להסדיר הגט, והאישה רשאית להגיש תביעה במזכירות להטלת צווי הגבלה כנגד הבעל אשר תדון בפני ההרכב המטפל.

ובהחלטת בית הדין דנן מיום י"ח באדר תשע"ה (9.3.15) נאמר:

בקשת באת כוח האישה לקביעת מועד הוקראה.

לאור האמור בהחלטת בית הדין לגיטין מיום י' באדר תשע"ה (1.3.15), האישה רשאית לפתוח תיק להטלת צווי הגבלה בהתאם לאמור בסיומה של החלטת בית הדין מיום ו' בטבת תשע"ה (28.12.14).

בנוסף, לאור בקשת הבעל האמורה אף בהחלטת בית הדין הנ"ל ולאור הסכמת האישה עתה ובניגוד לדעתה הקודמת כאמור שם, יש לקבוע דיון בתביעת הרכוש שתתנהל במקביל להליך הגירושין.

למעשה הגט סודר ביום ה' בתמוז תשע"ה (22.6.15).

ואמנם אין להליך הנ"ל בו הבעל סירב זמן רב לגרש, קשר וזיקה עם ההליך לחלוקת זכויות כספיות של התובעת, ואולם, יתכן וענין זה מוכיח את האמור מעלה באשר לחוסר תום לב של הנתבע, ומצדיק את ההנחה כי העובדה שלא פרנס את אשתו כל השנים, הינה באותו מישור של סרבנותו לגרש, אשר מוכיחה חוסר תום לב מתמשך מצדו.

לאור כל הנ"ל ולאחר הפעלת שיקול הדעת בכל הנסיבות האמורות מעלה, נראה לקבוע כי זכויותיו הכספיות של התובעת לא יאוזנו בשווה בין הצדדים, והנתבע יזכה ל-25 אחוז בלבד מזכויותיה הכספיות והפנסיוניות של התובעת, כאשר 75 אחוז מזכויותיה יישארו בבעלותה. החלוקה תבוצע על פי האופציה השניה בדו"ח האקטואר.

נדגיש לסיום - לאור כל האמור, כולל בפן ההלכתי, בית הדין סבר כי יש מקום להורות כי זכויותיה הכספיות של התובעת לא יאוזנו בין הצדדים, אולם, כדי שלא לחרוג מרוח חוק יחסי ממון ששאפתו להותיר לכל אחד מהצדדים תנאי מחיה סבירים, בית הדין מורה כנ"ל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מסקנה

זכויותיו הכספיות של התובעת לא יאוזנו בשווה בין הצדדים, והנתבע יזכה ל-25 אחוז בלבד מזכויותיה הכספיות והפנסיוניות של התובעת, ועל פי האופציה השניה שבדו"ח האקטואר.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום י' באב התשע"ז (02/08/2017).

הרב אברהם דב זרביב

הרב דוד גרוזמן

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד